

[SIGNALEMENT]

Zuurvrij. Berichten uit het Letterenhuis, juni 2012, nr. 22

In het als altijd typografisch fraai verzorgde en mooi geïllustreerde blad van het letterkundig archief en museum in Antwerpen vallen enkele artikelen op.

Allereerst geeft Willem Otterspeer verslag van de briefwisseling tussen de schrijver Willem Frederik Hermans en zijn Antwerpse collega Gust Gils. De laatste vraagt Hermans in de jaren vijftig om een bijdrage voor zijn *“Muzeum Voor Kleine Kurioziteiten”*, waar verscheidene schrijvers al bijdragen aan leverden. Hun redelijk vriendschappelijke betrekkingen stagneren begin jaren zeventig, wanneer Hermans geen belangstelling toont voor Gils’ verontwaardiging over de Belgische censuur ten aanzien van een blaadje van Jan Emiel Daele, waarin Herman Claeys als nieuwe groet *“de greep in het kruis”* wil introduceren. Ook Hugo Claus zou moeilijkheden ondervinden in verband met de encensering van diens Mascheroen.

Ronduit vermakelijk is de mystificatie die in 1910 de redactie van de *Vlaamsche Arbeid* in verwarring bracht. Op de redactie kwamen gedichten binnen van ene Maria Broeckx. Redactiesecretaris Karel Van den Oever

was zeer onder de indruk van deze poëzie en plaatste de verzen. Maar weldra schreef 'Sherlock Holmes' in het zojuist opgerichte vrijzinnige Antwerpse scholierenblad *De Blauwvoet* dat de gedichten niet oorspronkelijk waren en dat de dichteres niet bestond. Daarna verscheen in *De Blauwvoet* nog een interview van 'Vogelaer' met de vermeende dichteres. Tegelijk deed het gerucht de ronde dat de gedichten afkomstig waren uit Nederland en een compilatie waren van werk van W.G. van Nouhuys en Marie Metz-Koning. Enkele letterkundigen vonden het een schandaal dat de arme Van de Oever zo te pakken was genomen. Uiteindelijk schreef de journalist Leo Van Goethem in de Antwerpse dagbladen *La Métropole* en *Het Handelsblad* dat hij de aanstichter van alle commotie was. Vermoedelijk om de nogal bigotte Karel Van de Oever wat te plagen. Blijft de vraag of Sherlock Holmes, Vogelaer en Van Goethem dezelfde persoon waren.

Het Consciencejaar (hij werd 200 jaar geleden geboren) is ook goed voor enkele bijdragen. Allereerst is er het verhaal hoe in 1950 in *Tintin* (Franstalige editie van *Kuifje*) de voorplaat van de stripversie van *De Leeuw van Vlaanderen* vervangen werd door een ridder te paard zonder leeuwenvlag, maar met een vlag met een adelaar en dwarsbalk en een ondertekst die luidde: "*La rançon de Sire Bertrand*" en niet de originele tekst: "*Vlamingen, gedenkt de Slag der Gulden Sporen*". Rob De Moor tekende ook de versie voor Tintin. De verwijzing naar Bertrand de Guesclin (de Franse opperbevelhebber in 1302) zou de lezers in Frankrijk wat pacificeren. Het was Yves Duval die mpet deze oplossing aan kwam. Maar ook de voor de Walen bedoelde editie, die eerder verscheen, had dezelfde voorplaat met De Guesclin en daarbij behorende tekst. Dan volgt een bijdrage over de illustratie van de titelpagina van *De Leeuw van Vlaanderen* en de affiche waarmee het boek werd aangekondigd. Beide werden toegeschreven aan Gustaaf Wappers, maar er zijn sterke aanwijzingen dat Wappers de leeuw van Eugène Verbroecken, een in zijn tijd bekend schilder van dieren, heeft nagetekend. Ten slotte is er nog een bijdrage over Conscience als promotor van zijn eigen werk. Deels, zoals dat blijkt uit de voorintekening op *De Leeuw van Vlaanderen* (met overigens behoorlijk wat intekenaren uit het Noorden) was dat succesvol. Anderzijds verknoede hij de winst met allerlei extra kosten tijdens de productie van het boek. Zo erg zelfs dat hij in 1838 aan Ferdinand A. Snellaert schreef:

"Ik schrijf niet meer en ik wil my met geene vlaemsche letterkunde meer bemoeyen; aen haar ben ik de uiterste armoede, waerin ik vervallen ben, verschuldigd- en een mensch moet toch eten."

Gelukkig heeft Conscience geen woord gehouden en de hongerdood is hem bespaard gebleven.

Verder lezen of liever zien we nog mooie affiches uit de tijd toen de fiets nog *vélocipède* heette. Aanvankelijk het speeltje van de rijken tot de auto kwam, maar de fiets als bron voor wedstrijden en toerisme bleef

en kreeg tegelijk een breder publiek. Volksverheffing of liever meer en bredere aandacht voor kunst en cultuur streefden in "*la ville morte*", Brugge, Paul De Wispelaere en Herman Sabbe in de jaren vijftig en zestig na met hun kunstkring Raaklijn. Hun activiteiten en successen komen in de bijdrage uitvoerig aan bod.

Het zal de lezer in middels wel duidelijk zijn dat al deze bijdragen gegrond zijn op archivalia en beeldmateriaal dat in het Letterenhuis aanwezig is en geraadpleegd kan worden.

[Pieter van Hees]
